

Aan:

- de Tweede Kamer Commissie voor OCW
- de Tweede Kamer Commissie voor SZW
- de Tweede Kamer Commissie voor Financiën

In cc aan:

- mevrouw I. van Engelshoven, Minister van OCW
- de heer W. Koolmees, Minister van SZW
- de heer H. Vijlbrief, Staatssecretaris van Financiën
- mevrouw M. Keijzer, Staatssecretaris van EZ en Klimaat

Verzonden per email

BETREFT Fair Practice in de culturele en creatieve sector
AMSTERDAM, 25 februari 2020
ONS KENMERK 20200525/Tweede Kamer/Fair Practice
BIJLAGEN -

Geachte leden van de Tweede Kamer,

U heeft kennis kunnen nemen van het Rapport "Gevolgen van de toepassing van de Fair Practice Code, een analyse voor de meerjarig gesubsidieerde instellingen en festivals" van SiRM (31 januari 2020) en de aanbiedingsbrief van Minister Van Engelshoven van 19 februari 2020. Dat deden wij ook, met veel belangstelling en niet zonder zorg. Het is winst dat de Tweede Kamer tegelijkertijd de discussie voert over toepassing van de Fair Practice Code én over de toekomst van de arbeidsmarkt. Die dossiers raken niet alleen aan elkaar, ze zijn in de culturele en creatieve sector onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De waarden van het werk

Het onlangs verschenen eindrapport 'In wat voor land willen wij werken' van de commissie Regulering van werk¹ (commissie Borstlap) is wat ons betreft ook een leidraad voor het cultuurdebat. Ook het recent verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), 'Het betere werk, de nieuwe maatschappelijke opdracht'² sluit nauw aan. "Goed werk is essentieel voor de brede welvaart in ons land: voor de economie en voor de sociale samenhang", stelt de WRR. Hierin herkennen wij het waardendebat dat de sector zelf ook voert aan de hand van de kernwaarden van de Fair Practice Code: solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen.³

De sector zelf aan zet

De culturele en creatieve sector draagt substantieel bij aan het bruto binnenlands product (3,7% BBP) en biedt aan ruim twee keer zoveel mensen werkgelegenheid als bijvoorbeeld de landbouwsector (4,5% van de totale werkgelegenheid).⁴ Voor een aantal pakt de markt ook qua verdiensten heel gunstig uit, maar velen komen er, ondanks veel inspanning, bekaaid vanaf. In het hoofdlijnen debat over het rapport van de commissie Borstlap bleek er in de Tweede Kamer politieke wil aanwezig te zijn om de zorgwekkende positie van kwetsbare werkenden aan te pakken. Die doelgroep benadering zou zeker ook voor de culturele en creatieve sector moeten gelden, het SER-Raad voor Cultuur-rapport Passie Gewaardeerd biedt

¹ <https://www.reguleringvanwerk.nl/actueel/nieuws/2020/01/23/index>

² <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2020/01/15/het-betere-werk>

³ <https://www.fairpracticecode.nl/nl>

⁴ Satellietrekening CBS obv cijfers 2015 (<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/29/bijdrage-cultuur-en-media-aan-economie-3-7-procent>)

daarvoor een heldere rechtvaardiging⁵. Ook staatssecretaris Vrijbrief wijst in zijn brief over handhaving van de wet DBA op een sectoraanpak.⁶ Zzp is in onze sector volledig de norm geworden, ook waar dat niet voor de hand ligt zoals ook de commissie Borstlap constateert of waar dat arbeidsrechtelijk gewoon niet kan.

Handhaving van de wet DBA in de culturele en creatieve sector zal zichtbaar maken hoe groot de impact van het arbeidsmarktbeleid op de sector is. De sector loopt voorop in arbeidsmarktproblemen, maar ook in aanpak en oplossingen, zoals blijkt uit de eigen Arbeidsmarktagenda, het normatieve kader van de Fair Practice Code en het pensioenexperiment voor zzp'ers waarbij ook opdrachtgevers willen gaan bijdragen⁷, de inclusieve cao-afspraken voor zzp'ers en onderzoeken en initiatieven om het eigen verdienvermogen te vergroten. Innovatie is een kracht van de culturele en creatieve sector. Niet voor niets zijn we, met hulp van de rijksoverheid, al ver in de ontwikkeling van een structurele voorziening voor Permanente Professionele Ontwikkeling die de kwaliteit en de mobiliteit van de sector duurzaam zal versterken.

Niet alleen het gesprek, maar ook het maken van afspraken en tot slot handhaving is belangrijk om inzichten te vergroten en waar het niet vanzelf gaat verandering af te dwingen. Dat kan en moeten instanties doen, zoals de Belastingdienst en de inspectie SZW, en moet de sector zelf doen. Ook die handschoen pakken we op zoals een lopend bij de rechter aanhangig gemaakt geschil over schijnzelfstandigheid bij het koor van de Nationale Opera laat zien.

Implementatie van fair practice

Concreet ligt er nu een rapport dat een antwoord zou moeten geven op de vraag van de Tweede Kamer wat de daadwerkelijke effecten zijn van implementatie van de Fair Practice Code in de culturele sector.⁸ Let u alstublieft op het woord 'daadwerkelijk': het rapport zelf geeft gelukkig zelf ook helder de beperkingen en het minimale karakter van de cijfers aan.

Er ontbreken, los van de bedragen die met indexatie en het op peil houden van de lonen zijn gemoeid, tenminste twee belangrijke elementen:

- 1) Het inzicht in niet meerjarig structureel Rijksgesubsidieerde projecten en instellingen.
- 2) De kosten en impact van sociaalfiscale wetgeving (zzp en flexibele arbeid).

In beeld levert dit het volgende plaatje op.

		Culturele en creatieve sector	
		Meerjarig structureel Rijksgesubsidieerd	Niet meerjarig structureel Rijksgesubsidieerd
Meerkosten	Fair Practice Code	Berekend in rapport SiRM	Niet onderzocht/buiten beschouwing gelaten
	Sociaalfiscale wetgeving	Niet onderzocht/buiten beschouwing gelaten	Niet onderzocht/buiten beschouwing gelaten

⁵ <https://www.ser.nl/nl/publicaties/passie-gewaardeerd>

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/02/04/kamerbrief-sectorbenadering-toezicht-arbeidsrelaties>

⁷ <https://fd.nl/achtergrond/1332428/geld-opzijzetten-voor-pensioen-dat-wordt-een-pittige>

⁸ Motie Asscher/Ellemeet/Belhajj

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z14634&did=2019D29922>

De kosten en impact van sociaalfiscale wetgeving (zfp en flexibele arbeid)

Wij vragen u de samenhang tussen arbeidsmarktbeleid en cultuurbeleid te bewaken en de impact daarvan niet te onderschatten. Onze zorgen hebben wij eerder geuit in onze Signaleringsbrief sociaalfiscaal kabinetsbeleid van 11 november 2019.⁹ Je kunt geen besluiten nemen over de cultuurbudgetten 2021-2024 met verwachtingen over de culturele output, terwijl je eveneens van plan bent in die periode arbeid anders te beprijzen en te organiseren in een sector die op dit moment drijft op zfp'ers en flexibele arbeid. De sector moet hierin als eerste zijn verantwoordelijkheid nemen, maar de overheid kan niet achterblijven.

De effecten zijn vele malen groter dan het rapport van SiRM nu aangeeft. De verwachting is dat zfp-schap (in omvang en ten opzichte van loondienst destijds toegenomen om bezuinigingen op te vangen) politiek, maatschappelijk en door de sector zelf zal worden teruggedrongen. Tarieven zullen moeten stijgen om het verschil tussen loondienst en zelfstandigheid weg te werken, in de transitie om de arbeidsmarkt weer gezond te krijgen. Bovendien konden de gevolgen van de Wet arbeidsmarkt in balans (Wab) nog niet adequaat in het rapport worden verdisconteerd. Er zijn immers nog geen cijfers over 2020. Maar we zien dat dit bijvoorbeeld bij de orkesten, die werken met een inlenersconstructie van remplaçanten, direct een effect heeft. Goed voor de inkomens van freelance musici overigens. De theatersector die veel met tijdelijke arbeidsovereenkomsten werkt gaat ook een sterk effect merken van de Wab.

Zorgen zijn er ook om de betaalbaarheid van een AOV-verzekering, de helft van alle zelfstandigen in de sector verdient volgens recente CBS-cijfers niet meer dan het minimumloon.¹⁰ Wanneer de verplichte AOV er komt en wij streven naar een verbetering van de positie van werkenden dan zal de premie verdisconteerd moeten worden in de tarieven. Gevolgen van aanpassing van de zelfstandigenaftrek raken de sector ook. Te meer omdat de commissie Borstlap dit vraagstuk vooral ziet als onderdeel van de discussie over loonconcurrentie van zelfstandigen met werknemers, terwijl in deze sector relatief veel zelfstandigen zijn die inherent zelfstandig werken, zoals schrijvers, filmmakers, beeldend kunstenaars, popmusici en componisten. Om maar een paar voorbeelden te noemen. Er wordt in het SiRM rapport gesproken over de 'meerkosten van fair practice' waar in feite sprake is van 'kosten van fair practice'. Een ieder die in de culturele en creatieve sector werkzaam is, behoort daarvoor ook nu al fair beloond te worden. Die kosten leveren ofwel een hogere rekening op, ofwel een lager en minder pluriform aanbod en navenant minder inspiratie voor de samenleving (bijvoorbeeld ook van kunst naar creatieve industrie) en minder werkgelegenheid.

Niet meerjarig structureel Rijksgesubsidieerd

Het grootste deel van de sector wordt überhaupt niet gesubsidieerd. De belangrijkste subsidie van de cultuursector is op dit moment de maker zelf. Het Rijk subsidieert rond de 30%, gemeenten 60% en provincies 10%.¹¹ Daarnaast zijn private fondsen en, voor wat betreft de kortlopende en projectgebonden financiering ook de Rijksgesubsidieerde cultuurfondsen, substantiële financiers die in het onderzoek niet konden worden meegenomen. Hier is dus een extrapolatie nodig. Om een beeld te geven van de lokale impact: de totale overheidsuitgaven aan cultuur bedroegen in 2017 circa € 2,8 miljard.¹² Hiervan namen gemeenten met circa 61 procent het grootste deel voor hun rekening. Het aandeel van het rijk bedroeg ongeveer 29 procent en het aandeel van provincies 10 procent. Het rapport van SiRM, dat in opdracht van de Minister van OCW tot stand kwam, schetst dat de gevolgen van fair practice kunnen worden opgevangen door het aantal gesubsidieerde instellingen te verminderen – een optie die vanwege de reeds lopende procedure voor de nieuwe cultuurnota periode door de Minister buiten beschouwing wordt gelaten – of door het verminderen van activiteiten. In het laatste geval zijn zullen er meer dan evenredig negatieve

⁹ <https://www.kunsten92.nl/wp-content/uploads/2019/11/Signaleringsbrief-sociaalfiscaal-beleid.pdf>

¹⁰ Mediaan inkomen zelfstandig ondernemers sector cultuur is € 17.100 volgens CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/zfp/hoeveel-verdienen-zfp-ers-en-hoeveel-vermogen-hebben-ze>

¹¹ <https://www.boekman.nl/wp-content/uploads/2019/04/Feiten-en-cijfers-over-kunst-cultuur-en-beleid-in-Nederland-Versie-1-april-2019.pdf>

¹² <https://www.ocwincijfers.nl/cultuur-media/cultuur/culturele-infrastructuur/overheidsuitgaven>

effecten optreden door vermindering van eigen inkomsten en van werkgelegenheid voor met name zzp'ers, freelancers en tijdelijke arbeidskrachten. Die consequenties moeten we wel onder ogen zien. Het rapport van SiRM toont helder aan dat er sprake is van een negatief multipliereffect. Andersom geredeneerd is de heldere conclusie dus ook dat investeren in cultuur loont, iedere euro die je investeert in cultuur levert relatief meer op dan het kost. Een beeld dat bevestigd wordt in de satellietrekening Cultuur en Media van het CBS.

Samenvattend

Wij vragen het Kabinet en de Tweede Kamer:

- Faciliteer de overgang naar een '*fair practice*' werkelijkheid door daar ook als overheid aan mee te betalen.
- Ga het gesprek aan met de sector over de consequenties van productievermindering voor de werkgelegenheid van met name zelfstandigen.
- Bekijk in de den brede de samenhang tussen het cultuurbeleid, inclusief het perspectief van '*fair practice*', en het beleid op het gebied van sociale zekerheid en financiën. De analyse en het advies van de SER en de Raad voor Cultuur bieden daar handvatten voor.
- Faciliteer aanvullend beleid en budget in de culturele en creatieve sector bij arbeidsmarktwetgeving. Nog los van de inkomens is de omvang van flexibele arbeid en het aantal zelfstandigen dermate afwijkend van het gemiddelde dat dit specifiek beleid voor deze sector rechtvaardigt.

Graag willen wij u het bovenstaande desgewenst toelichten.

Met vriendelijke groet,

Namens het voorlopig bestuur van het Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst,

Erik Akkermans
Interim voorzitter Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst